

KÖZLEMÉNYEK

„...Velem szemben való eljárása közönséges komisz eljárás volt.”

Egy száz esztendőös becsületsértési ügy Rhé Gyula
állomásfőnök és Bibó Károly vármegyei főjegyző között

RAINER PÁL

ÁZ ALÁBBIAKBAN BEMUTATANDÓ, AZ I. VILÁGHÁBORÚ
ALATT ZAJLÓ ÜGY aktái a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum Múzeumtörténeti
Adattárában, egykori múzeumigazgatónk, Rhé Gyula hagyatékában maradtak fenn.
Az akták közreadása előtt ismerkedjünk meg a peres felekkel.

A sértett

Rhé Gyula, szentbenedeki¹ (Tiszaeszlár, Szabolcs vm., 1871. nov. 9. – Veszprém,
1936. nov. 16.) MÁV-felügyelő, régész, múzeumigazgató.

Rhé Antal szabómester és első felesége, Aigner Amália († Tiszaeszlár, 1882. ápr.
11.) gyermeke. Iskoláit több helyen, részben mint magántanuló végezte: Budapest
VIII. ker. Madách utcai elemi iskola (–1881.), Budapest József fiúárvaházi elemi
népiskola (1882–1883), Budapest VIII. ker. (józsefvárosi) községi főreáliskola
(1883–1887), körmöcbányai kir. állami főreáliskola (1887–1888), Budapest V. ker.
állami főreáliskola (1888–). Utóbbi helyen érettségizett (1895. szept. 9.), miután
előzőleg, nem törődve apja rosszállásával, több évet töltött Németországban és
Olaszországban művészeti, régészeti emlékek tanulmányozásával, ahol festésből és
képek restaurálásából tartotta fenn magát, s közben jól megtanult németül és olaszul.
Érettségi után rövid ideig járásbíróági díjnok, majd Deutsch Sándor kereskedő
könyvelője Budapesten. 1895. jan. 1. – 1924. dec. 31. között MÁV tisztviselő: díjnok
(1895. jan. 1.), hivatalnok-gyakornok (1897. júl. 1.), végleges-hivatalnok (1900. jan.
1.), ellenőr (1914. nov. 1.), főellenőr (1919. jan. 1.), végül felügyelő (1921. aug. 1.).
1897-ben MÁV vasúti tisztképző tanfolyamot végzett. Állomáshelyei: Budapest,

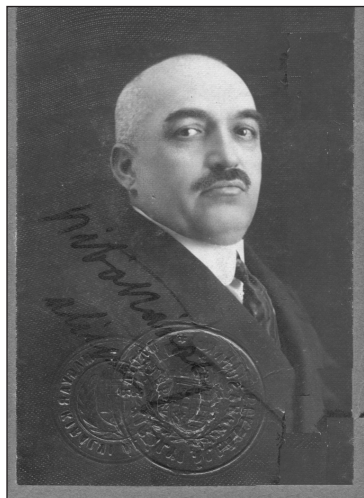
*Rhei Gyula MÁV állomásfőnök,
régész, idősebb korában.
(LDM Múzeumtörténeti
Adattár 48 862/1977.)*

Déli-pályaudvar (1895), Szombathely (1895. nov. 1–), Veszprém (1897. máj. 1–), Jutas (1899. jan. 1–), Veszprém (1921. máj. 3–), Celldömölk (1923 végétől, de lehetséges, hogy ezt az állomáshelyét a valóságban nem foglalta el). 1910–1921 között jutasi állomásfőnök, 1921–1923 között veszprémi állomásfőnök, 1923–1924 celldömölki árupénztárnok(?). 1915. szept. 8-án a világháborús hadiközlekedés körüli érdemeiért megkapta az Arany Érdemkeresztet a Vitézségi Érem szalagján. 1924. márc. 26-án a vasúti szolgálata alól felmentették, és beteglétszámba helyezték. 1924. jún. 24-én létszámcsökkentés miatti felmondás alá vonták, és december végéig szabadságolták. 1925. jan. 1-én nyugdíjazták.

A Veszprémvármegyei Múzeum munkáiban annak megalakulásától (1903) öntevékenyen részt vett Laczkó Dezső múzeumigazgató oldalán, akivel hamar szoros baráti kapcsolatba került. 1906. júl. 4-től mellékfoglalkozásként múzeumi osztályőr és múzeumegyleti titkár. Ő rendezte a múzeum numizmatikai gyűjteményét, majd többnyire zömmel ő végezte, intézte a múzeum régészeti munkáit (Királyszentistván, Veszprém őskori-, Nemesvámos–Balácapusztá, Gyulafirátót–Pogánytelek római kori-, Jutas, Öskü, Várpalota, népvándorlás kori-, Veszprém–Kálváriadomb, Veszprém–Margit romok középkori ásatások, balácai mozaikpadló felvétele és a Magyar Nemzeti Múzeumba való felszállítása stb.). Terepmunkái mellett publikálta kutatási eredményeit, rendezte a múzeumi anyagot, élénk társadalmi, közművelődési és tudományos tevékenységet fejtett ki. Érdemei voltak az új múzeumépület munkálatai és az új múzeumi kiállítás kialakítása körül is (1925). Ekkor múzeumi igazgatóórré nevezték ki. Laczkó Dezső halálát követően a Veszprémvármegyei Múzeum második igazgatója (1932. dec. 21. – 1936. nov. 16. között).

Veszprém város képviselő-testületének tagja, a Veszprémi Vasutas Sport Egyesület elnöke (1922. jan. 14-től), a Veszprémi Iparoskör tagja (1924. jan. 21-től), a Magyar Turista Egyesület Bakonyi Osztályának elnöke, számos további tudományos és társadalmi egyesület tagja. A Nemzeti Egység Pártja tagja, 1933. márc. 15-től Veszprém megyei város II. városrész „községi” pártszervezetének elnöke. Nyugdíjazását követően lakása Veszprém, Petőfi Sándor utca 10–12. szám alatt volt.²

A sértő

Bibó Károly, korábbi vármegyei főjegyző, alispán korában, 1917–1919 között. Özv. dr. Lax Jenőné felvétele. Vasúti igazolványkép. (LDM Történeti Fényképtár 69.3467.)

Dr. barátosi Bibó Károly 1866. december 18-án született Felsőnyék-Belsőfürged pusztán (Tolna vm.). A budapesti II. kerületi Királyi Katolikus Főgimnáziumban folytatta középiskolai tanulmányait, majd a budapesti tudományegyetemen szerzett jogi diplomát. Közigazgatási pályáját 1890. szeptember 5-én kezdte meg Veszprém vármegye törvényhatóságának szolgálatában. 1915–1917 között a vármegye főjegyzője volt. Ezt követően, 1917. szeptember 20-tól a Magyarországi Tanácsköztársaság uralomra jutásáig, 1919 márciusáig Veszprém vármegye alispáni tisztét viselte. A Magyarországi Tanácsköztársaság bukását követően, 1919 augusztusától 1926. március 1-ig ismét a megye alispánja lett. Ekkor betegeskedése miatt saját kérelmére nyugállományba helyezték.

Alispáni működése során került sor a Veszprémvármegyei Múzeum és Könyvtár ünnepélyes felavatására (1925. május 24.). Szorgalmazta a vármegye úthálózatának jó karba helyezését. Hivatali idejében történt a vármegyei levéltár anyagából 50 tonnányi irat anyag szaktudás nélkü-

li leselejtezése és hulladékgyűjtőbe szállítása. A hulladékgyűjtő az iratokat Budapesten áruba bocsájtotta. Ekkor felfigyeltek rá a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselői, akik a további selejtezést leállították.

1927. január 1-jén reggel fél kilenckor halt meg váratlanul szívszélhű-désben, Veszprémben, a vármegyeházán lévő lakásában. Gyász szertartását dr. Antal Géza református püspök végezte 1927. január 3-án délután a veszprémi református templomban. Az Alsóvárosi temetőben Tihanyi-Kiss Sándor református tábori lelkész búcsúztatta.³

Az ügy aktái

A veszprémi kir. törvényszék

B.97/8/1917

Ő Felsege a király nevében!

A veszprémi belső vasútállomás, dalosversenyre utazó, vagy onnét érkező publikummal, az előtérben egy városi rendőrrel, 1910 körül. Ide engedte be 1916. jún. 20-án Rhé Gyula állomásfőnök azt az orosz hadifogoly szállítmányt, amelyet Bibó Károly főjegyző Jutason szeretett volna visszatartani. Péti (Pešička) Szilveszter felvétele. (LDM Történeti Fényképtár, üveg negatív)

A veszprémi kir. törvényszék, mint büntető bíróság felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmozás vétsége miatt Dr. Bibó Károly ellen B 97/1917/4 számú vádhatározatában foglalt vád felett Juraszek János⁴ kir. törvényszéki elnök, mint elnök, Dr. Kerényi Alajos⁵ kir. törvényszéki bíró és Csajághy Károly⁶ kir. törvényszéki jegyző, mint jegyzőkönyvvezető részvételével, Dr. Tenzlinger József kir. ügyésznek, mint közvádlónak, a szabadlábon levő vádlottnak és Dr. Fischer Miklós ügyvéd mint védőnek, ugy Dr. Tóth József mint a magyar államvasutak képviselőjének jelenlétében Veszprémben 1917. évi április hó 18 napján megtartott nyilvános főtárgyalás alapján, vád és védelem meghallgatása után meghozta a következő

ítéletet.

Dr. Bibó Károly vádlott, 50 éves református vallású fürged pusztai születésű, veszprémi lakos, magyar állampolgár, nőtlen, vagyonos, vármegyei főjegyző bűnös az 1914: XLI t.c. 2. §-ába ütköző és a 4. §-a 2 bekezdése szerint minősülő és büntetendő becsület sértés vétségében, amelyet ugy követett el, hogy a magyar királyi államvasutak Jutas állomásán az 1916 évi június, hó 20-án Rhé Gyula vasúti állomás főnöknek egy fogoly szállítmány irányítása körül teljesített hivatalos működése miatt, hivatása gyakorlására vonatkozóan azt mondta, hogy a vele szemben tanúsított eljárása közönséges, komisz eljárás volt s ezzel a nevezett közhivatalnokot lealacsonyító kifejezéssel illette.

Dr. Bibó Károly vádlottat az 1914 XII t.c. 4 §-a alapján a Btk. 92 § alkalmazásával Háromszáz korona (300) pénzbüntetésre mint főbüntetésre, ezenfelül (200.) Kettőszáz K. pénzbüntetésre, mint mellék büntetésre ítéli,

a pénzbüntetés behajthatlansága esetére a Btk. 53 § alapján 20–20 koronánként 1–1 napi vagyis 15–10 napi fogházra kell átváltoztatni.

A szabadságvesztés-büntetést megkezdésének napjától, kell számítani.

A pénzbüntetést az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt kell végrehajtás terhével a veszprémi kir. ügyészségnél az 1892 : XXVII. t.c. 3. §-ában meghatározott célra megfizetni.

A vádlott a Bp. 480 és 481 §-a értelmében köteles az eddig felmerült bűnügyi költséget s az ezután felmerült bűnügyi költséget az állam kincstárnak megtéríteni.

A jogerős ítélet Veszprémvármegye közigazgatási bizottságával közlendő /: B.P. 330 § : /

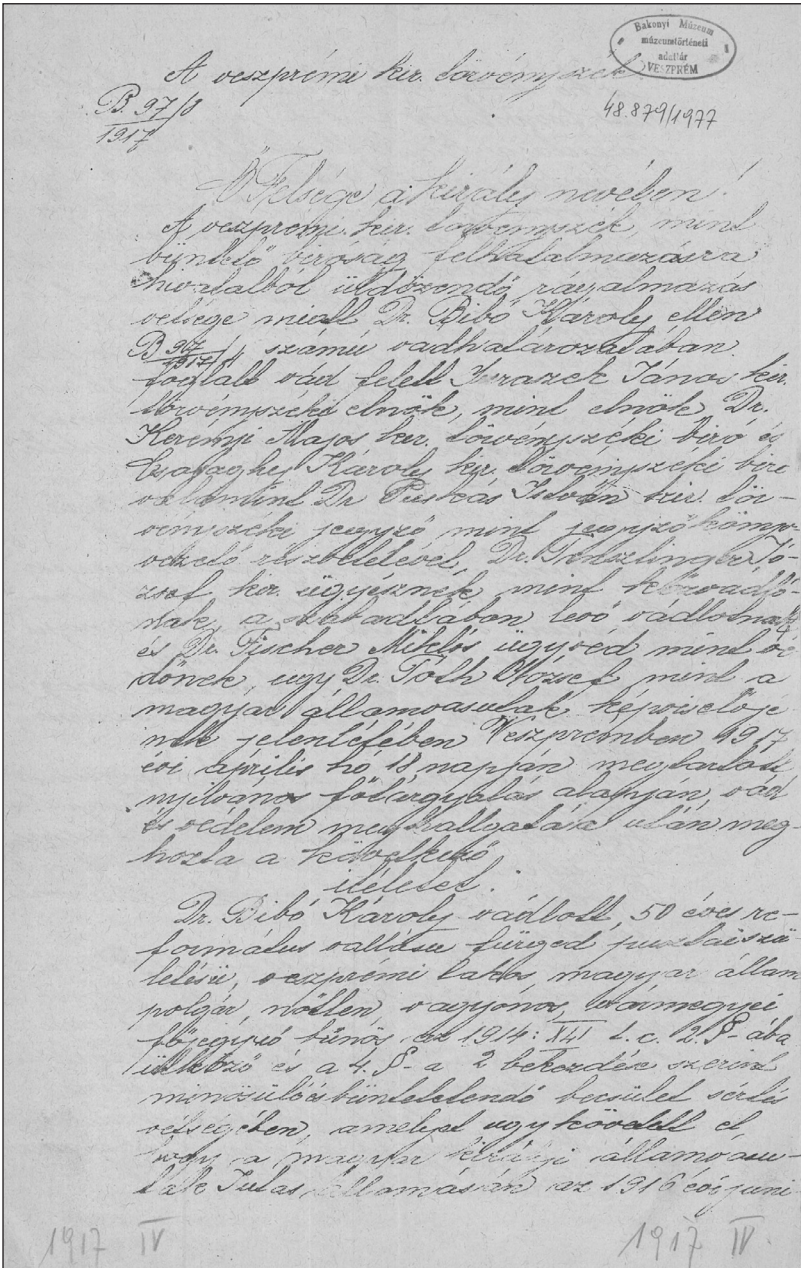
Indoklás:

Az 1916 évi aratási munkák ellátására Veszprémvármegye alispánjának felterjesztése folytán a m. kir. földmivelésügyi miniszterium utján 500 főből álló hadifogoly munkás osztag irányítatott a wieni központi szállításvezetőség által Veszprémbe a törvényhatóság székhelyére.

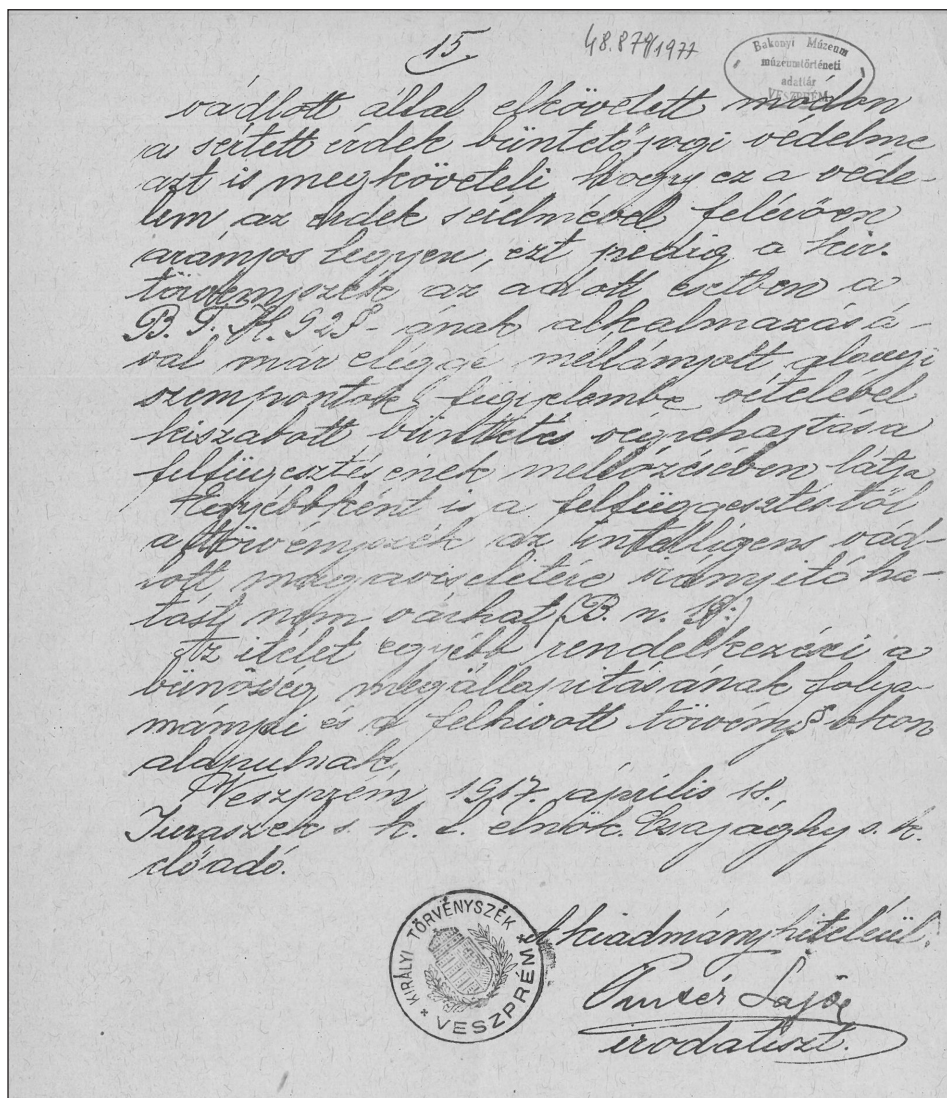
A munkás osztag 1916 június 20-án délután 5 ó 45 perczkor érkezett a jutasi vasút állomásra, akkora való megérkezését azonban a wieni központi szállításvezetőség,⁷ már megelőző napon Veszprémvármegye alispáni hivatalához intézett távirattal jelezte. –

A hadifogoly munkások legnagyobb része / : 40 munkás kivételével /: a vármegye székhelyén kívül eső gazdaságok között lévén elosztva, a munkahelyükre való mielőbbi irányítás illetve elszállítás végett, de Veszprém állomásra való beszállításuk esetén élelmezésük és elszállításukig való elszállásolásuk nehézségei miatt is czélszerűnek mutatkozott volna, hogy a fogoly szállítmány a wieni központi szállításvezetőség által adott irányítástól eltérőleg ne szállitassék be Veszprém állomásra, hanem a tovább szállításig Jutason maradhasson a mely állomáson a tovább szállítandó munkás osztagoknak úgy is át kellett volna menni, s, a mely állomáson a vasúti vendéglőssel fennálló szerződés értelmében a munkás osztag élelmezése is nehézség nélkül lett volna megoldható.

Ezen szempontok által vezéreltetve Dr. Bibó Károly vármegyei főjegyző; mint az az nap távol volt vármegyei alispán törvényes helyettese – 1916 június hó 20-án délelőtt Dr. Antal Arthur hadifogoly ügyeleti tiszt utján – majd délután 1–2 óra között távbeszélőn személyesen is arra kérte Rhé Gyula jutasi m. kir. államvasuti állomás főnököt hogy a hadifogoly szállítmányt ne irányitassa fel Veszprém állomásra, hanem a fent ismertetett czélszerűségi szempontokra tekintettel a munka helyekre való szállításig az Jutason maradhasson.

A veszprémi kir. törvényszék ítélete a Bibó Károly és Rhé Gyula közti perben, Veszprém 1917. ápr. 18. Első oldal. (LDM Múzeumtörténeti Adattár 48 879/1977.)

A veszprémi kir. törvényszék ítélete a Bibó Károly és Rhé Gyula közti perben,
Veszprém 1917. ápr. 18. Tizenötödik oldal.
(LDM Múzeumlétrejénél Adattár 48 879/1977.)

Rhé Gyula közölte távbeszélőn Dr. Bibó Károly vármegyei főjegyzővel, hogy az irányítási rendelet megváltoztatásához nincs joga, és attól csak az esetre térhetne el, ha az erre illetékes felsőbbse az eredeti irányítási rendeletről eltérő más rendelke-

zést adna ki, egyuttal a kívánt czélt szolgálva és annak eltérése (sic!) érdekében azt a tanácsot adta Dr. Bibó Károly vármegyei főjegyzőnek, hogy forduljon a távbeszélőn a wieni központi szállításvezetőséghez, a honnét a szállítmánynak Jutas állomásra való beérkezéséig még az eredeti irányítást megváltoztató rendelkezés kieszközölhető lesz és az állomással közöltetni fog.

Dr. Bibó Károly a Rhé Gyula állomás főnöktől nyert ezen utbaigazító tanácshoz képest távbeszélőn a wieni központi szállításvezetőséghez fordult, forgalmi zavarok miatt azonban azzal csak délután 4 óra tájban kapott összekötetést, a mikor is az eset körülményeinek feltárása után hozzájárult a központi szállításvezetőség ahhoz, hogy a kérdéses fogoly szállítmány az eredeti irányítástól eltérőleg Jutas állomáson legyen kiszállítható és majdan onnét továbbítható, a vezetőség nevében ehhez hozzájáruló Höchel Gyula sz. kiv. főhadnagy közölte azonban Dr. Bibó Károly főjegyzővel, hogy az idő rövidsége miatt az ügyben a szállítás vezetőség sem Jutas állomás előjáróságának, sem az illető vasutvonal parancsnokságának távirati vagy távbeszélő uton utasítást már nem adhat, – kérelmére azonban felhatalmazta Dr. Bibó Károlyt arra hogy a megadott engedélyt Jutas állomás főnökével közölhesse; ez a közlés távbeszélő útján meg is történt s a jutasi állomáson a főnök távollétében azt átvevő Tompos vasúti hivatalnok a vett értesítést intézkedés végett nyomban továbbította a szombathelyi üzletvezetőség kebelében működő vonalparancsnokságnak, mely szervezet alá van rendelve a wieni szállítás vezetőségnek s utobbinak a hadi forgalom irányítására vonatkozó parancsait végrehajtás végett rendszerint ez a vonalparancsnokság továbbítja a külső szolgálati főnökségekhez. –

A vonal parancsnokság a jutasi állomás ezen jelentésére azt a választ adta, hogy érintkezésbe fog lépni a wieni szállításvezetőséggel, addig az állomás várjon a további rendelkezésre.

A fogoly szállítmány nem sokkal ezután Jutas állomásra megérkezett, mivel azonban a vonalparancsnokság addig még az irányítás megváltoztatása kérdésében nem rendelkezett, az állomásra időközben visszatért Rhé Gyula állomás főnök a szállítmány kirakását az ez iránt hozzá fordult hadifogoly ügyeleti tisztnek a rendelkezés hiányára való utalással nem engedélyezte.

A hadifogoly ügyeleti tiszt távbeszélőn tudatta ezt Dr. Bibó Károlylyal, a ki most intézkedés végett személyesen ment ki Jutas állomásra, és szóval is közölte Rhé Gyula állomás főnökkel ennek hivatalos helyiségében, hogy a szállításvezetőség, – hová az állomásfőnök utbaigazítása szerint fordult – a fogolyszállítmánynak Jutas állomáson való kirakásához az engedélyt megadta, és őt ezen irányítási parancsnak az állomás főnökséggel való közlésére is felhatalmazta, hivatkozott ezenkívül arra, hogy a vármegyei alispán⁸ távollétében mint annak törvényes helyettese jár el s ilyen minőségében felhívta az állomás főnököt, hogy a szállítás vezetőség közölt parancsának tegeyen eleget. –

Rhé Gyula az ingerült hangon hozzá intézett ezen felhívásra közölte Dr. Bibó Károlylyal, hogy a szombathelyi vonatparancsnokságtól a tényállás közlése mellett már kért Dr. Bibó kívánságának megfelelő rendelkezést, s annak megérkezését már várja is, e nélkül azonban az eredeti irányítástól el nem térhet.

Dr. Bibó Károly erre azon téves hitben, hogy az állomás főnök az ő szavahihetőségében kételkedik és hogy neki az irányítás megváltoztatására jogosított fórum megjelölése kérdésében megtévesztő felvilágosítást adott, – egészen kijött a béketűréséből és a hivatalos érintkezésben kötelező higgadtságot nélkülöző hangon követelte az állomásfőnöktől, hogy alispán-helyettesi minőségében tett, s a szállításvezetőség engedélyére és felhatalmazására alapított azon rendelkezésének, hogy a fogoly szállítmány Jutas állomáson visszatartassék, azonnal tegyen eleget.

Ezen indulatos hangon tett kifakadása (sic!) az állomás főnök kijelentette, hogy sokkal régebben ismeri Dr. Bibót, semhogy szavahihetőségében kételkednék, azonban felsőbbségének ellenkező utasítása nélkül annak kiadott rendeleteit betartani kötelessége, – ennek kijelentése után pedig a főnöki irodából a távirda helyiségébe ment s előbb távbeszélőn keresett összekötetést a vonalparancsnoksággal, hogy annak intézkedését megsürgesse, – majd a mikor ez uton nem sikerült összekötetést kapnia a hivatalos /:2656/1916 sz. L 1 sz./ jelentéséhez csatolt szövegű táviratot adatta fel /: 6 ó 50 p-kor:/ a szombathelyi üzletvezetőség és vonalparancsnokság címére, – a honnét erre távbeszélőn azt az utasítást kapta, hogy a központi szállításvezetőségtől intézkedés a vonalparancsnoksághoz nem érkezett, s mivel a szállítmányt vivő vonat már ugyis huzamosabb ideje áll az állomáson, az eredeti irányítási rendelet szerint továbbitassa a vonatot Veszprémbe.

Mikor az állomás főnök a vonalparancsnokság ezen utasítását közölte Dr. Bibó Károly vármegyei főjegyzővel, s egyuttal a szállítmány további ellátására vonatkozó rendelkezését megtette Dr. Bibó Károly ingerültségtől emelkedett hangon azt mondotta Rhé Gyula állomásfőnöknek: „most pedig a hivatalos érintkezést lezárva mint privát ember mondom a privát embernek, hogy velem szemben való eljárása közönséges komisz eljárás volt.”

A kir. törvényszék ezt a tényállást a vádlottnak és sértettnek a főtárgyaláson tett és lényegében egyező előadása, továbbá Dr. Antal Arthur tanunak a tényállást szintén fedő vallomása és a sértett által az esetről felsőbbségének tett 2053/1916 sz. /: 1 sz. /: jelentésnek a vádlott kihallgatásakor feltárt adatai alapján állapította meg.

Ezen tény állás alapján a kir. ügyészség az 1914 : XLI t.c. 1 §-ába ütköző a 3 § 2 pontja szerint büntetendő és a 9 § 6. p. szerint felhatalmazás alapján hivatalból üldözendő rágalmozás vétsége miatt emelt a vádlott ellen vádat.

Viszont a védelem azt vitata (sic!), hogy tényállítás hiányában rágalmozásról nem lehet szó az 1914 : XLI t.c. 4 § 2 bekezdése szerint minősülő becsület sértésről sem, mert a hivatalos érintkezés lezárása után kifejezetten a magán egyén eljárását

*A Bibó-kripta a veszprémi Alsóvárosi temetőben
(Földesi F. felvétele)*

tette a vádlott, akkor már szintén, mint magán egyén bírálat tárgyává és pedig azt az eljárást mely Rhé Gyula tanácsadásából állott s az irányítás megváltoztatására jogosított hatóság kilétének megjelölésére a magán egyén szivességéből adott felvilágosításra vonatkozott, továbbá arra a tisztán magán vonatkozásu magatartásra, hogy a vádlott szavahihetőségében kételkedett.

A kir. törvényszék sem a vád, sem a védelem álláspontját nem tette magáévá.

Rágalmazás vétségét csak oly tény állításával, vagy hiresztelésével lehet elkövetni, mely valósága esetén az ellenkiről állítják, vagy hiresztelik, – bűnvádi, vagy – fegyelmi eljárás megindításának oka lehet vagy pedig őt közmegejtésnek tenné ki.

A vádlott által Rhé Gyula állomás főnökkel szemben használt kitétel ily tényállítást nem tartalmaz, hanem az állomás főnök ezen ügyben tanusított eljárását teszi – tényállítás nélkül bírálat tárgyává, a cselekmény tehát nem rágalmazás és tényállítás hiányában nem is olyan becsületsértés mely az 1914: XLI t.

cz. 9 § 6. pontja értelmében felhatalmazás alapján hivatalból volna üldözendő.

A vád alapjául vett kitételben azonban a sértett eljárásának bántó és lealacsonyító bírálata foglaltatik, ez a cselekmény pedig az 1914 : XLI t. cz. 2 §-ába ütköző becsület sértés vétségének tényálladékát fedi, mert a vádlott által használt, komisz szó, ha az az egyén eljárására, vagy magatartására vonatkozik is, bántó és lealacsonyító jellegében a bíráltni célzott magatartást tanusító egyénre is kihat, azt személyében is sérti, a jelen esetben áll az annál is inkább, mert a vádlott saját kijelentései szerint egyenesen sérteni is akarta azon kitéttel, – bár csak magánegyén minőségben, – az állomás főnököt.

Ama kérdést illetően hogy a használt sértő kitéttel Rhé Gyula állomás főnök sérelmére, mint közhivatalnoknak hivatása gyakorlására vonatkozott-e, vagy csupán magán egyéniségére – mint ez utóbbi esetet a védelem vitatja : a kir. törvényszék

arra a jogállásonpontra helyezkedett, hogy a vád alapjául vett kifejezéssel vádlott a sértett állomás főnököt a kérdéses fogoly szállítmány irányítása kérdésében tanusított hivatalos eljárásáért, tehát hivatása gyakorlására vonatkozóan illette és sértette meg.

Az állomás főnök ebben az ügyben magánegyénként egy pillanatra sem járt el; az intézkedésre hivatott közhivatalnokkal és nem a magánegyénnel tárgyalt Dr. Bibó Károly akkor a mikor távbeszélőn az állomás főnöktől az irányítás megváltoztatását kérte, – közhivatalnoki minőségében adott a sértett utbaigazító felvilágosítást az ezért hozzáforduló és szintén hivatalos minőségében eljáró vádlottnak, ilyen minőségében tárgyalt az állomás főnökkel személyesen és szóbelileg is az alispán helyettes vádlott az állomás főnök hivatalos helyiségében olyan ügyről, mely sem a sértettnek, sem a vádlottnak nem volt magánügye, hanem mindkettőjük részéről hivatalos hatáskörükben intézkedő közügy volt, a mely ügyben a sértett jogosítva sem volt szolgálati szabályzata tiltó parancsa ellenére bár egy közhatósági személy útján a ki azonban neki nem hivatalos felsőbbsege vele közlött s ezen közhatósági személyhez a sértett felettes hatósága útján eljuttatott irányítási rendelet teljesítésére, a mint ez a m. kir. államvasutak igazgatóságának az iratok között levő s a főtárgyaláson felolvasott 206 166/A I. 1916 sz. átiratából is kitűnik, de a vasúti szolgálat különleges szakismeretet igénylő természetére való tekintettel egyébként is nyilvánvaló a sértettnek a vádlott közlésével szemben tanusított magatartása tehát nem a vádlott szavahihetőségében való kételkedés volt, – a mit a sértett udvarias hangú előzékenységgel s a vádlott egyéniségének becsülését feltűntető formában kifejezésre is jutatott, – hanem a társadalmi konvenciók által hatályukból ki nem forgatható szolgálati utasítás szabályoknak kötelező betartása volt; ezt a hivatalos eljárást, s a szolgálati szabályzatnak köteleességszerű alkalmazását tehát a vádlott által a sértettől tévesen feltételezett s az ő szavahihetőségét kétségbe vonó magánvélemény által irányítottak semmi vonatkozásában sem lehet tekinteni és nem foszthatja azt meg hivatalos eljárás gyakorlása jellegétől természetesen a vádlottnak a sértő kitétel használata előtt a hivatalos érintkezés befejezését és lezárását megállapító kijelentése sem.

A kifejtettek szerint vádlott a sértettel szemben ennek hivatása gyakorlására vonatkozóan használt lealacsonyító kifejezéseket, – ez a cselekménye az 1914: XLI. t.c. 2 §-ába ütköző s a 4 § 2-dik bekezdése szerint minősülő becsületsértés vétségének alkotó elemeit magában foglalja, ebben való bűnösségét a kir. törvényszék megállapította, mert a sértett e miatt magán indítványát az esetről hivatali felsőbbségéhez tett jelentésében /: 1 sz ./ törvényes időben előterjesztette, – a beszámíthatóságot kizáró, vagy a büntethetőséget megszüntető ok pedig a vádlott javára nem forog fenn. –

A büntetés kiszabásánál a kir. törvényszék mint a vádlott felelőssége mértékét súlyosbító tényt állapította ugyan meg, hogy cselekményét hivatali állása és maga-

*Rhé Gyula sírja a veszprémi
Alsóvárosi temetőben (Földesi F. felvétele)*

ragadtatta magát a sértő kifejezések használatára, hogy a háború által felidézett, s ezzel kapcsolatban a közigazgatási hatóságokra hárult nagyobb munka teherrel és felelősséggel kapcsolatos ideges állapotnak is szerepe volt a cselekmény kiváltásánál és elkövetésénél, végül hogy a tett indító okaira is kiterjedő teljes beismeréssel tárta fel a történeteket; – ezen enyhítő körülményeket annyira nyomatékosaknak találta a megállapított súlyosbító okokkal szemben is, hogy azok által indokoltan a BTK 92 §-ának alkalmazásával az 1914: XLI t.c. 14 §-ának második bekezdésében meghatározott fogház – mint főbüntetés helyett pénzbüntetést alkalmazott s ennek mértékét, valamint a mellékbüntetését is a rendelkező részben megállapított összegben szabta meg ezt találván a vádlott büntetőjogi felelősége mértékével arányban állónak, a kir. ügyészség által a B. N. 1 §-ának alkalmazására vonatkozó indítványt azonban nem találta, mert a B.T.K. 92 §-ának alkalmazásával a kir. törvényszék a cselekmény alanyi és tárgyi megítélésében már elment addig a határig a mennyit ezek a szempontok indokoltá tettek, viszont a vádlott által elkövetett módon a sértett érdek büntetőjogi védelme azt is megköveteli hogy ez a védelem az védék(?) sérelmével felérően arányos legyen, ezt pedig a kir. törvényszék az adott esetben a B.T.K. 92 §-ának alkalmazásával már eléggé méltányolt alanyi szempontok figyelembe vételével kiszabott büntetés végrehajtása felfüggesztésének mellőzésében látja.

Egyébként is a felfüggesztéstől a törvényszék az intelligens vádlott magaviseletére irányító hatást nem várhat (B. n. 1 §:)

sabb foku értelmisége által is elébe szabott önmérsékletéről és köteles hígadságról való megfélekedéssel követte el és hogy a szintén magasabb értelmiségű és felelős vezető állásban levő sértett ezen társadalmi és hivatali állására tekintettel a sértő kitétel fokozotabb súlyosságú, ezekkel szemben azonban a vádlott felelőségét enyhítő tényekként állapította meg, hogy abban a tévedésben volt a sértettel való tárgyalás közben, hogy ez az ő szavahihetőségében kételkedik s az e felett keletkezett és a hivatalos eljárása által szolgálni kívánt közérdekre a sértettnek általa tévedésből jogosulatlanul tartott, rendelkezése és eljárása folytán háruló hátrányérzete által még fokozott indulatban

Az ítélet egyéb rendelkezései a bűnösség megállapításának folyamányai és a felhívott törvény §-okon alapulnak.

Veszprém 1917. április 18.

Juraszek s. k. elnök. Csajághy s. k. előadó.

A kiadmány hitelül:

Pintér Lajos

irodatiszt.

Körbélyegző lenyomata Magyarország Szt. Koronás, tölgy és babérkoszorús kiscímerével, „* KIRÁLYI TÖRVÉNYSZÉK * VESZPRÉM” körirattal. (8 db 34x21 cm méretű papírlap, stencilezett eljárással írva)⁹

718 szám

B.677/12/1917

Ő Felsége a Király nevében!

A győri kir. ítélőtábla

a rágalmazás vétsége miatt vádolt Dr. Bibó Károly ellen folyamatba tett bűnügyet, melyben a veszprémi kir. törvényszék 1917 év április hó 18-án B 97/1918/8 szám alatt ítéletet hozott, a kir. ügyész, vádlott és a védő felebbezése folytán 1917 évi október hó 2-án tartott nyilvános felebbviteli főtárgyaláson, melyben Jalsovitzy Lajos t. elnök, Dr. Gerő Antal és Dr. Feichtinger Ernő ítélő bírák vettek részt, a vád képviselőjében dr. Konjovits György kir. főügyész helyettes járt el, viszont a jelen volt vádlottat Dr. Fischer Miklós különvédő képviselte, a jegyzőkönyvet pedig dr. Horváth László tanácsjegyző vezette, a vád és védelem meghallgatása után vizsgálat alá vevén, következőleg

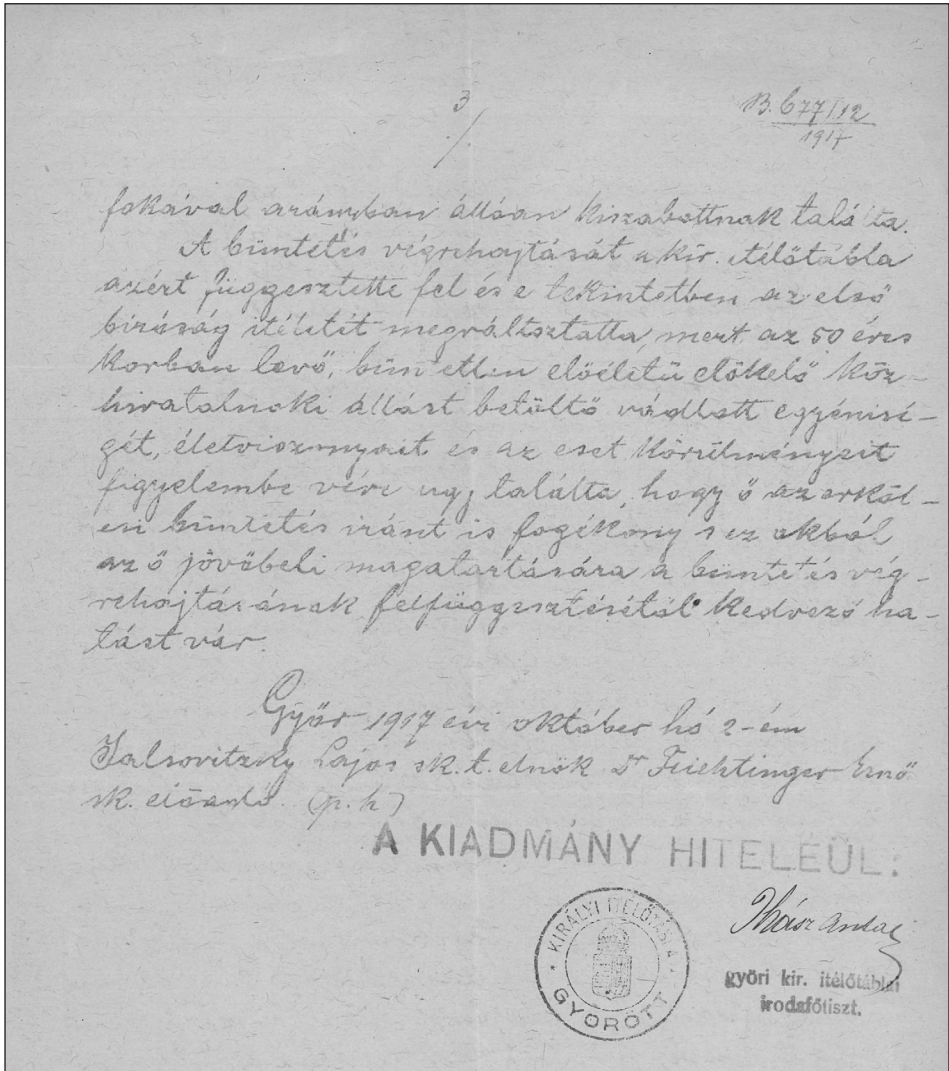
Itélt:

A kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét a bűnösség megállapítására vonatkozó nem felebbezett részében nem érinti, a bűncselekmény minősítésére és a büntetés kiszabására vonatkozó felebbezett részeiben helybenhagyja, egyebekben megváltoztatja s a büntetés végrehajtását a Bn. 1. §-a alapján felfüggeszti.

Indokok:

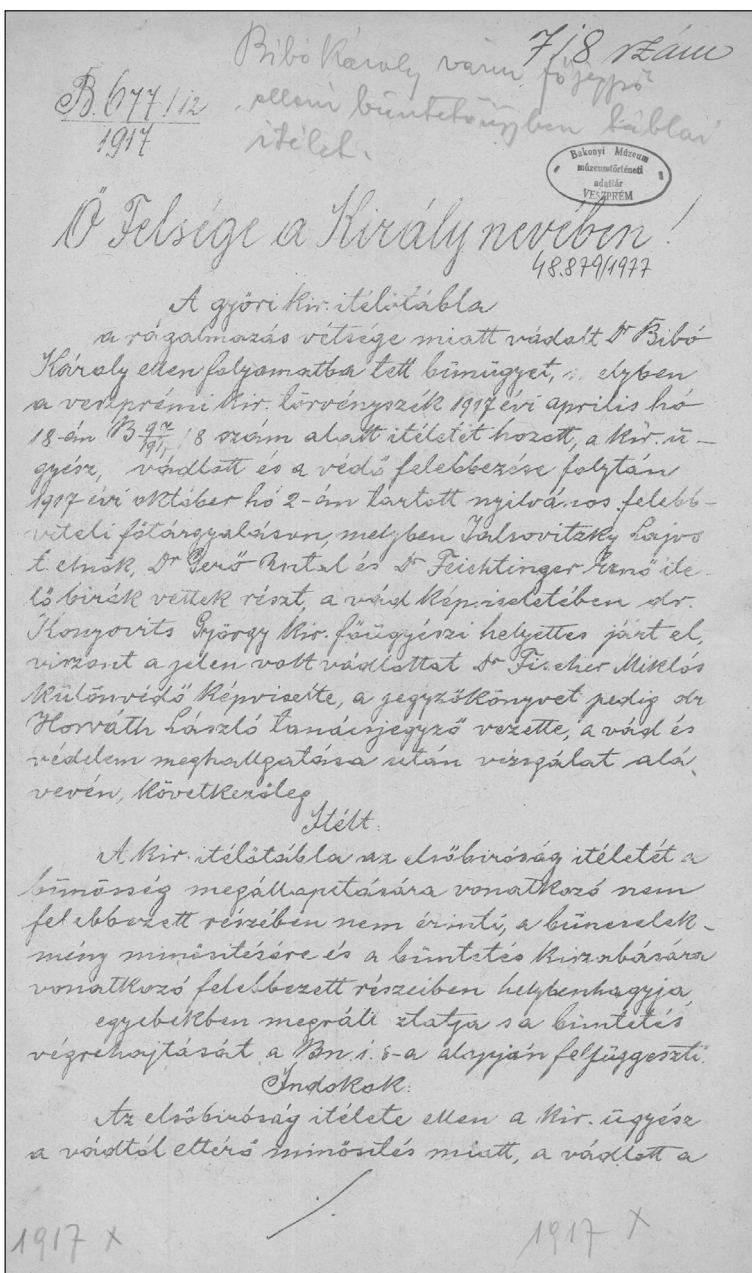
Az elsőbíróság ítélete ellen a kir. ügyész a vádtól eltérő minősítés miatt, a vádlott a védő csatlakozásával pedig azért jelentett be felebbezést, mert a terhére megállapított cselekmény mint közhivatalnokkal szemben elkövetett – és nem mint egyszerű becsületsértés minősített.

A kir. ítélőtábla a nem vitás tényállás alapján az elsőbíróság ítéletében felhozott okokból szintén úgy találta, hogy a vádlott vádba tett kifejezése nem tényállítás,

A győri kir. ítélőtábla ítélete a Bibó Károly és Rhé Gyula közti perben, Győr 1917. okt. 2. Harmadik oldal. (LDM Múzeumtörténeti Adattár 48 879/1977.)

hanem a sértett közhivatalnok eljárásának jellemzése, a mely azonban a sértett ellen a fegyelmi eljárás megindításának alapjául nem szolgálhat, de minthogy a panaszolt kifejezés a sértettre nézve megbecstelenítő és megszegyenítő. helyes az elsőbírósi jogi álláspontja, hogy a vádlott vádba tett cselekményét nem a rágalmazás, hanem a becsületsértés vétségének minősítette, – s minthogy a vádlott kijelentése kétsége-

A győri kir. ítélőtábla ítélete a Bibó Károly és Rhé Gyula közti perben, Győr
1917. okt. 2. Első oldal. (LDM Múzeumlétesítési Adattár 48 879/1977.)

lenül a sértett közhivatalnoki minőségében kifejtett tevékenységére vonatkozott, helyes az a megállapítása is; hogy a vádlottat terhelő cselekményt nem egyszerű becsületsértésnek, – hanem az 1914 : XLI. t. cz. 2-§-ába ütköző, a 4. § második bekezdése szerint minősülő illetve büntetendő, közhivatalnok sérelmére elkövetettnek – minősítette

Ezekre vonatkozó részeiben tehát az első bíróság ítéletét helyben kellett hagyni.

A büntetés kiszabására vonatkozó részében szintén helybenhagyta a kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét, mert a büntetést a bűncselekmény súlyával és a vádlott bűnösségének fokával arányban állóan kiszabottnak találta.

A büntetés végrehajtását a kir. ítélőtábla azért függesztette fel és e tekintetben az első bíróság ítéletét megváltoztatta, mert az 50 éves korban levő, büntetlen előéletű előkelő közhivatalnoki állást betöltő vádlott egyéniségét, életviszonyait és az eset körülményeit figyelembe véve úgy találta, hogy ő erkölcsi büntetés iránt is fogékony s ez okból az ő jövőbeli magatartására a büntetés végrehajtásának felfüggesztésétől kedvező hatást vár.

Győr 1917 évi október hó 2-án

Jalsovitzky Lajos sk. t. elnök Dr. Feichtinger Ernő sk. előadó (p. h.)

A KIADMÁNY HITELEÜL:

Ihász Antal
győri kir. ítélőtáblai
irodafőtiszt.

Kerekbélyegző lenyomata Magyarország koronás kiscímerével, „* KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLA * GYÖRÖTT” körirattal. (2 db 34,2x21 cm méretű papírlap, stencilezett eljárással írva)¹⁰

IRODALOM

- FETTICH 1963. = FETTICH Nándor: Emlékezés Rhé Gyulára (1871–1936). Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 1. 1963. 9–16.
- JAGUDITS–NAGY 2016. = JAGUDITS Katalin – NAGY Ibolya Adél: Emlékkönyv. A Veszprémi Királyi Törvényszék története 1872–1945. Veszprém, 2016
- KÉRI 1985. = KÉRI Kálmán: Az Osztrák–Magyar Monarchia vasúthálózata 1914-ben és felhasználása az első világháborúban. Hadtörténelmi Közlemények 32. (1985. 2. sz.) 225–294.
- KÓPHÁZI 1994. = KÓPHÁZI Ferencné: Laczkó Dezső és Rhé Gyula irodalmi munkássága. Múzeumi Diárium. Veszprém megyei múzeumi napló az 1994. esztendőre. Veszprém, 1994. 34–41.
- Magyar múzeumi arcképcsarnok. = Magyar múzeumi arcképcsarnok. Főszerk. Bodó Sándor – Viga Gyula. Budapest, 2002.

PALÁGYI 1991. = PALÁGYI Sylvia: 120 éve született Rhé Gyula. Múzeumi Diárium. Veszprém megyei múzeumi napló az 1991. esztendőre. Veszprém, 1991. 38–40.

Rövidítés

LDM = Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém

PH = Pápai Hírlap

JEGYZETEK

- ¹ Rhé Gyula szentbenedeki előneve – legjobb tudomásom szerint – egyedül csak a gyászjelentésén fordul elő. Eddig nem sikerült kiderítenem, hogy milyen alapon tüntették azt fel.
- ² Rhé Gyula hagyatéka, iratai, jegyzetei, levelezése stb. LDM Múzeumtörténeti Adattára 48.862/1977 – 48.903/1977. (101–104. doboz); FETTICH 1963.; PALÁGYI 1991.; KÓPHÁZI 1994. 37–41.; Magyar múzeumi arcképcsarnok 2002, 743–744. Kópházi Ferencné szócikke.
- ³ K. Z.: Dr. Bibó Károly. PH XXIV. évf. 1927. jan. 8. 2. szám. Ezen újságcikkre Csiszár Miklós barátom hívta fel a figyelmemet. Kedves segítségét köszönöm.
- ⁴ JURASZEK János (1864. – 1922. márc. 17.) kir. járásbírósi albiró Dunaadonyban, 1894-től alügyész a kir. ügyészségnél Székesfehérváron, 1900. dec.-től ügyész a kir. ügyészségnél, Veszprémben, 1912. dec.-től haláláig elnök a kir. törvényszéknél, Veszprémben. 1916. dec. 17-től az Országos Bírói és Ügyési Egyesület veszprémi fiókjának elnöke. Működéséről: JAGUDITS-NAGY 2016. 109–115. Laczkó Dezső piarista házfőnök, gimnáziumigazgató, a Veszprémvármegyei Múzeum igazgatója vadásztársa volt. Laczkó Dezső 10. notesza (1916–1920). LDM Múzeumtörténeti Adattára 48.816/1977. 13.
- ⁵ KERÉNYI Alajos albiró a csornai járásbírószékon, tanácsjegyző bíró a győri kir. ítélőtáblán, 1908–1921 között bíró a veszprémi kir. törvényszéken, 1921-től bíró a győri kir. ítélőtáblán, 1930-tól bíró a kúriánál. Főként telekkönyvi, úrbéri és birtokrendezési ügyekkel foglalkozott. JAGUDITS-NAGY 2016. 142–143.
- ⁶ CSAJÁGHY Károly (Csajág, Veszprém m. 1873. – Veszprém, 1961.) középiskoláit Pápán, jogi tanulmányait Debrecenben végezte. 1905. máj. 5-én tett bírói vizsgát. 1898. febr. 7-től törvényszéki aljegyző, majd jegyző Veszprémben. Később tanácsjegyző a győri kir. ítélőtáblán, majd alügyész Komáromban. 1913. okt. 31-ig ügyész Zalaegerszegen. 1913. dec.-től törvényszéki bíró, 1920. nov.-től törvényszéki tanácselnök, 1922. aug.-tól 1942. ápr. 1-ig törvényszéki elnök, kúriai bírói címmel Veszprémben. 1935. szept.-től az Országos Bíró és Ügyész Szövetség társelnöke. 1942. ápr. 1-én vonult nyugállományba. Élénk társadalmi életet élt. A Veszprémi Dalegyesület elnöke (1914-től), a Veszprémi Köz- és Magántisztviselők Egyesületének alapító tagja, a Magyar Országos Dalosszövetség alelnöke (1924-től), a Veszprémi Nemzeti Kaszinó igazgatója, a Veszprémi Vívó Klub választmányi tagja, a Veszprémi Mentőegyesület díszelnöke, a M. Kir. 31. Honvéd Gyalogezred Bajtársi Szövetségének tiszteletbeli tagja, református presbiter, az egyházmegyei és a dunántúli ref. egyház tanácsbírája. Tevékenységéről: JAGUDITS-NAGY 2016. 115–122.
- ⁷ A cs. és kir. Központi Szállításvezetőség (K. u. K. Zentraltransportleitung) munkájának rövid összefoglaló ismertetése: KÉRI 1985. 256–257.
- ⁸ 1915–1917 között Véghely Kálmán volt Veszprém vármegye alispánja.
- ⁹ LDM Múzeumtörténeti Adattára 48.879/1977. Az eredeti írásmódon nem változtattunk.
- ¹⁰ LDM Múzeumtörténeti Adattára 48.879/1977. Az eredeti írásmódon nem változtattunk.